

Eğitime Giriş

Editörler:

Prof. Dr. Necati CEMALOğLU • Doç. Dr. Fatih ŞAHİN

Editörler: Prof. Dr. Necati CEMALOĞLU - Doç. Dr. Fatih ŞAHİN

EĞİTİME GİRİŞ

ISBN 978-625-7582-63-6

DOI 10.14527/9786257582636

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2021, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Eylül 2021, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım A.Ş.
Saray Mah. 126. Cad. No: 20/A
Kazan/ANKARA
Tel: (0312) 394 55 91

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No:141 A/131 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Eğitim alanının kendine özgü kavramları, ilkeleri, kuramsal temelleri vardır. Bu temel bilgilerin eğitim alanında görev yapacak kişilere kazandırılması, kuram-uygulama dengesinin kurulması ve öğrenilen bilgilerin hayata aktarılması önemlidir. “Eğitime Giriş” dersi gerek içerik gerekse dersin işlenişi bakımından genç eğitimcilerle eğitim alanını tanıttığı gibi yeni bilgi ve becerileri kazandırma sürecinde de önemli rol oynar.

Öğretmenlik mesleğinin en önemli bileşenlerinden birisi hiç şüphesiz mesleğin duyuşsal boyutudur. Öğretmenlik mesleği, öğrencileri sevmek, hoşgörölü ve sabırlı olmak, dışadönük kişiliğe sahip olmak gibi meziyetleri gerektirir. Bu kişilik özellikleri, meslekte öğretmenlik bilgisinden daha önemli ve daha etkilidir.

Öğretmenlik mesleğinin diğler önemli boyutlarından biri de alan bilgisidir. Öğretmenin alanını iyi bilmesi, gerekli bilgiye sahip olması, sahip olduğu bu bilgiyi hayatına ve mesleğine uyarlaması, öğretmenlikte temayüz etmesi ve öğrencilere katkıda bulunması açısından son derece önemlidir.

Öğretmenlerin yeterli ve yetkin oldukları alan bilgisinin üzerine güçlü bir pedagojik formasyona sahip olmaları beklenir. Kendi alanına dair bilgiyi nasıl öğreteceğini bilmek, bu alandaki gelişmeleri takip edebilmek, durumsal koşullara uygun rasyonel kararlar verip bunları uygulayabilmek öğretmenlik mesleğinde başarılı olma açısından gerekli bir durumdur.

Öğretmenlerin sadece okula dayalı bilgi rezervinin dışında sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel alanlara karşı duyarlı, güçlü bir genel kültüre sahip olması beklenir. Bu bağlamda öğretmenler içinde yaşadığı toplumun ve tüm insanlığın bilgi potansiyeline haiz olduğu gibi, kültürel mirasın taşıyıcısı ve aktarıcısı rolünü de üstlenir.

Öğretmenlik mesleğinin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarında öğretmen adaylarına gerekli becerileri kazandırmak büyük emek ve çaba ister. Eğitimin birikimli olması; güçlü bir tarihi temele sahip olması; felsefi dayanaklarının bulunması; ekonomik, teknolojik yönlerinin olması öğretmen eğitiminin temellerini oluşturur. Felsefi dayanaklardan, kültürel değerlerden, ekonomik yapıdan uzak olan bir eğitim sisteminin hem yapısal sorunları hem de bütünlük sorunları ortaya çıkar. Eğitime Giriş dersinin içeriğini de bu kaygılar oluşturur.

Eğitime Giriş dersi ile ilgili eserimiz, alandaki bilgi ve becerisine güvendiğimiz, seçkin bir ekibin sabırlı ve öz verili çalışması sonucunda yayıma hazırlandı. Bu süreçte bize destek olan, iş birliği yapan, çalışma ekibimizde yer alan tüm bilim insanlarına teşekkürlerimiz içtendir.

Editörler

Prof. Dr. Necati CEMALOĞLU
ORCID No: 0000-0001-7753-2222

Doç. Dr. Fatih ŞAHİN
ORCID No: 0000-0002-6579-2550

Eylül-2021

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Prof. Dr. Necati CEMALOĞLU - Doç. Dr. Fatih ŞAHİN

1. Bölüm: Eğitimle İlgili Temel Kavramlar

Prof. Dr. Necati CEMALOĞLU, Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7753-2222

Dr. Elif DAŞCI SÖNMEZ, Aksaray Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6029-5934

2. Bölüm: Eğitimin Amaçları ve İşlevleri

Doç. Dr. Ruhan KARADAĞ YILMAZ, Necmettin Erbakan Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-3254-8890

3. Bölüm: Eğitimin Tarihi Temelleri

Doç. Dr. Fatih ŞAHİN, Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6579-2550

4. Bölüm: Eğitimin Felsefi Temelleri

Prof. Dr. Aytekin DEMİRCİOĞLU, Kastamonu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4945-5519

5. Bölüm: Eğitimin Sosyal Temelleri

Doç. Dr. Emel TÜZEL İŞERİ, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5638-0450

İremnur ÇOLAK, Ankara Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3840-1876

6. Bölüm: Eğitimin Hukuksal Temelleri

Doç. Dr. Akif KÖSE, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6961-6052

7. Bölüm: Eğitimin Psikolojik Temelleri

Doç. Dr. Ayşe Sibel DEMİRTAŞ, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

ORCID No: 0009-0001-7793-9583

8. Bölüm: Eğitimin Ekonomik Temelleri

Dr. Elif DAŞCI SÖNMEZ, Aksaray Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6029-5934

9. Bölüm: Eğitimin Politik Temelleri

Doç. Dr. Uğur AKIN, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4911-3781

10. Bölüm: Eğitim Teknolojisinin Temelleri

Prof. Dr. Sibel SOMYÜREK, Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7803-1438

Arş. Gör. Mertcan ÜNAL, Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-6779-6902

11. Bölüm: Eğitim Bilimlerinde Yöntem

Dr. Barış ERİÇOK, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9217-9615

12. Bölüm: Öğretmenlik Mesleği

Prof. Dr. Necmi GÖKYER, Fırat Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8107-2388

13. Bölüm: Türk Eğitim Sisteminin Yapısı ve Özellikleri

Dr. Behiye DAĞDEVİREN ERTAş, Yozgat Bozok Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-2431-1914

14. Bölüm: Eğitim ve Öğrenme Ortamı Olarak Okul ve Sınıf

Doç. Dr. Sevil FİLİZ, Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4955-4405

15. Bölüm: Yirmi Birinci Yüzyılda Eğitim Alanındaki Yönelimler

Doç. Dr. Neslin İHTİYAROĞLU, Kırıkkale Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3872-0922

16. Bölüm: Eğitim Sisteminin Sorunları ve Çözüm Önerileri

Dr. Öğr. Üyesi Berna YÜNER, Yozgat Bozok Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7162-8397

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM EĞİTİMLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Giriş.....	1
Eğitim	2
Örgün Eğitim	4
Yaygın Eğitim.....	5
Öğretim Programı ve Uygulamaları	7
Öğrenme.....	8
Özel Eğitim.....	10
Özel Öğretim.....	11
Hizmet İçi Eğitim	12
Sonuç.....	12
Okuma Parçası.....	14
Kaynakça.....	16

2. BÖLÜM EĞİTİMİN AMAÇLARI VE İŞLEVLERİ

Giriş.....	23
Eğitimin Amaçları.....	24
Eğitim Amaçlarının Tarihsel Gelişimi.....	27
Eğitimde Amaçların Saptanması	28
Eğitimde Amaçların Sınıflandırılması	28
Eğitimin İşlevleri	32
Eğitimin Açık İşlevleri	33
Eğitimin Toplumsal İşlevleri	33
Eğitimin Ekonomik İşlevleri.....	36
Eğitimin Siyasal İşlevleri	39
Eğitimin Bireye Yönelik İşlevleri	40
Eğitimin Gizli İşlevleri	41
Statü Kazandırma İşlevi.....	42
Eş Seçme İşlevi.....	42
Tanıdık Sağlama (Sosyal Ağlar Kurma) İşlevi.....	42
Çocuk Bakımı İşlevi	43
İşsizliği Önleme İşlevi	43

Toplumsal Temizlik İşlevi	43
Çevreyi Koruma ve Geliştirme İşlevi	44
Sonuç.....	44
Okuma Parçası	45
Akıl Okulu Masalı	45
Kaynakça.....	48

3. BÖLÜM **EĞİTİMİN TARİHİ TEMELLERİ**

Giriş.....	53
Eğitim Tarihi	54
Yazının İcadından veya Kullanılmasından Önceki Dönemlerde Eğitim	54
Eski Çin Medeniyetinde Eğitim	55
Eski Mısır Medeniyetinde Eğitim	56
İbrani Geleneğinde Eğitim.....	56
Antik Yunan ve Roma Medeniyetlerinde Eğitim.....	57
İslam Medeniyetinde Eğitim.....	58
Ortaçağ'da Avrupada Eğitim.....	59
Rönesans, Dini Reform Dönemi ve Eğitim	60
Batı Aydınlanma Dönemi ve Eğitim	61
Türk Eğitim Tarihi.....	61
İlk Türk Devletlerinde Eğitim	62
İlk Müslüman Türk Devletlerinde Eğitim.....	62
Selçuklular Dönemi ve Eğitim.....	63
Büyük Selçuklular Dönemi (1040-1157)	63
Anadolu Selçukluları ve Beylikler Dönemi	64
Osmanlılarda Eğitim.....	65
Medreseler	66
Sıbyan Okulları.....	66
Enderun Mektepleri	67
Osmanlı Döneminde Eğitimde Yenileşme Hareketleri.....	68
Cumhuriyet Döneminde Eğitim	68
Sonuç.....	71
Okuma Parçası.....	72
Kaynakça.....	74

4. BÖLÜM EĞİTİMİN FELSEFİ TEMELLERİ

Giriş.....	77
Felsefe Nedir?.....	78
Felsefenin Konuları ve Çalışma Alanları.....	78
Ontoloji (Varlık Felsefesi)	78
Epistemoloji (Bilgi Felsefesi).....	79
Aksiyoloji (Değerler Felsefesi).....	80
Mantık	81
Felsefe ve Eğitim Arasındaki İlişki.....	82
Eğitimi Etkileyen Temel Felsefi Öğretiler	84
İdealizm	84
Realizm (Gerçekçilik).....	86
Pragmatizm (Faydacılık).....	88
Varoluşçuluk.....	90
Natüralizm (Doğacılık)	93
Temel Eğitim Felsefeleri.....	94
Daimicilik.....	94
Esasicilik (Özcülük).....	96
İlerlemecilik	97
Yeniden Kurmacılık	100
Türk Millî Eğitiminin Felsefi Temelleri	102
Sonuç.....	104
Okuma Parçası.....	107
Atatürk Zamanında Torpil Nasıl Yapılırdı?	107
Kaynakça.....	109

5. BÖLÜM EĞİTİMİN SOSYAL TEMELLERİ

Giriş.....	115
Sosyoloji ve Eğitim Sosyolojisi.....	116
Eğitim Sosyolojisinin Konusu ve Kapsamı.....	118
Eğitim Sosyolojisinin Gelişimi	120
Emile Durkheim.....	120
Max Weber	122
Karl Mannheim	122
Eğitim Sosyolojisinde Temel Kavramlar	123
Toplum.....	123

Kültür.....	124
Sosyal Tabakalaşma.....	125
Toplumsal Hareketlilik	126
Sonuç.....	128
Okuma Parçası.....	129
Kaynakça.....	130

6. BÖLÜM EĞİTİMİN HUKUKSAL TEMELLERİ

Giriş.....	135
Temel Hukuksal Kavramlar	136
Hukukun Tanımı ve Kaynakları	136
Hukukun İşlevleri.....	139
Hukukun Dalları	139
Hukuk Kurallarının Özellikleri ve Uygulanması	140
Devlet, Hukuk ve Eğitim İlişkisi.....	142
Eğitim Hakkı.....	143
Eğitim Kavramı	143
Eğitim Hakkı, Eğitim Hukuku ve Eğitim Hukukunun Kaynakları	143
Ulusal Düzeyde Eğitim Hukuku.....	144
T.C. Anayasaları.....	144
Kanunlar	146
Kanun Hükmünde Kararnameler	153
Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri.....	155
Yönetmelikler.....	155
Yönergeler.....	157
Kalkınma Planları	157
Eğitim Şûraları.....	158
Uluslararası Düzeyde Eğitim Hukuku.....	161
Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi.....	161
Çocuk Hakları Bildirgesi	162
Çocuk Haklarına Dair Sözleşme	162
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	163
Sonuç.....	164
Okuma Parçası.....	166
Kaynakça.....	168

7. BÖLÜM EĞİTİMİN PSİKOLOJİK TEMELLERİ

Giriş.....	175
Psikoloji	175
Eğitim ve Psikoloji Arasındaki İlişki.....	176
Yaşam Boyu Gelişim	178
Gelişimsel Konular.....	182
İnsan Gelişimi Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar.....	183
Psikanalitik Kuramlar.....	184
Freud'un Psikanalitik Kuramı.....	184
Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı	186
Davranışçı Kuramlar ve Sosyal Öğrenme Kuramları.....	188
Watson'ın Davranışçı Kuramı.....	188
Klasik Koşullanma Kuramı.....	189
Edimsel Koşullanma Kuramı.....	189
Sosyal Bilişsel Kuramı.....	190
Bilişsel Kuramlar	191
Piaget'nin Bilişsel Kuramı	191
Vygotsky'nin Sosyokültürel Bilişsel Kuramı	192
Bilgi İşleme Kuramları.....	193
Sonuç.....	194
Okuma Parçası	195
Kaynakça.....	196

8. BÖLÜM EĞİTİMİN EKONOMİK TEMELLERİ

Giriş.....	201
Eğitim ve Beşeri Sermaye.....	201
Eğitim ve Ekonomi.....	202
Eğitimin Bireysel ve Toplumsal Getirileri.....	204
Eğitim ve Ekonomik Büyüme İlişkisi	205
Sonuç.....	208
Okuma Parçası.....	209
Kaynakça.....	210

9. BÖLÜM

EĞİTİMİN POLİTİK TEMELLERİ

Giriş.....	217
Politika Kavramı.....	218
Eğitim Politikalarının Oluşumu.....	218
Devlet, İdeoloji ve Eğitim Politikaları.....	220
Türkiye’de Eğitim Politikalarının Tarihsel Süreci.....	221
Türkiye’de Eğitim Politikalarını Etkileyen Temel Unsurlar.....	224
Avrupa Birliği Uyum Süreci.....	224
Siyasi Parti Programları.....	226
Kalkınma Planları.....	226
Milli Eğitim Şuraları.....	230
Eğitim Politikalarının Küresel Bağlamı: Büyük Resim.....	230
Sonuç.....	232
Okuma Parçası.....	235
Ziya Gökalp’in Görüşlerinde Osmanlı’da Çok Başlı Eğitim ve Kültür Hayatı	235
Kaynakça.....	237

10. BÖLÜM

EĞİTİM TEKNOLOJİSİNİN TEMELLERİ

Giriş.....	243
Temel Kavramlar.....	243
Eğitim Teknolojisi.....	243
Öğretim Teknolojisi.....	244
Öğretim Tasarımı.....	244
Eğitim Teknolojisinin Dünyada ve Türkiye’de Tarihsel Gelişimi.....	246
Teknoloji Entegrasyonu.....	248
Teknoloji Entegrasyon Modelleri.....	248
Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi Modeli.....	249
Teknolojinin Benimsenmesine Yönelik Model ve Teoriler.....	250
Birleştirilmiş Teknoloji Kabul ve Kullanım Teorisi 2 (UTAUT2).....	251
Türk Eğitim Sistemindeki Teknoloji Entegrasyon Çalışmaları.....	252
Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH).....	252
Güncel Teknolojiler ve Uygulamalar.....	254
Artırılmış Gerçeklik.....	254
Sanal Gerçeklik.....	256
Uyarlanabilir Öğrenme Sistemleri.....	258
Sosyal Web.....	259

Sosyal Ağ Analizi.....	259
Yapay Zekâ	261
Öğrenme Analitikleri.....	262
Teknolojik Eğilimler.....	263
Eğitimde Teknoloji Standartları	265
Teknoloji Entegrasyonu ile İlgili Standartlar	265
E-Öğrenme ile İlgili Standartlar	266
Sonuç.....	268
Okuma Parçası.....	271
Başlasın Öğrenme Devrimi!	271
Kaynakça.....	274

11. BÖLÜM

EĞİTİM BİLİMLERİNDE YÖNTEM

Giriş.....	281
Bilim.....	281
Bilimin Amacı ve İşlevi.....	282
Bilimin Dalları	283
Bilimin Temel Özellikleri	283
Bilimsel Bilgi: Özellikleri, Elde Etme Yolları	284
Duyu-Deneyim.....	286
Mantık.....	286
Otorite.....	286
Tümdengelim.....	287
Tümevarım.....	287
Bilimsel Araştırma	287
Bilimsel Yöntem.....	288
Tanımı.....	288
Aşamaları	289
Eğitim Bilimlerinde Araştırma.....	290
Eğitim Bilimlerinde Bilimsel Araştırmaların Aşamaları.....	291
Araştırmanın Başlığı.....	291
Problem Durumu.....	292
Amaç ve Araştırma Soruları.....	292
Gerekçe/Önem	294
Sayılılar (Varsayım)	295
Sınırlılıklar	295
Yöntem.....	296

Araştırma Deseni	296
Evren, rnekleme	298
Olasılığa Dayalı rnekleme Yöntemleri	299
Olasılığa Dayalı Olmayan rnekleme Yöntemleri	300
Verilerin Toplaması.....	303
Nitel Araştırmalarda Veri Toplama	303
Nicel Araştırmalarda Veri Toplama.....	304
Verilerin Analizi	305
Nicel Araştırmalarda Veri Analizi	305
Nitel Araştırmalarda Veri Analizi	306
Bulgular, Tartışma, Sonuç ve neriler	306
Bulgular	306
Tartışma.....	310
Sonuç	311
neriler	312
Kaynakça	313
Makaleler	314
Kitaplar	314
Editörlü Kitapta Bölüm	315
Tezler.....	315
Konferans Sunumları.....	316
İnternet Sayfaları	316
Ekler	317
Sonuç.....	317
Okuma Parçası.....	319
Bilimsel Yöntem Nedir? Ve Neden oğu İnsan Bilimsel Yöntemi Yanlış Kavrar?.....	319
Bilim ve Akıl Yürütme	319
Bilim ve Belirsizlik	320
Hipoteze Dayalı Tmdengelimci Yöntem	321
Karar Kılınmış Olması Kanıtlandığı Anlamına Gelmez.....	322
Kaynakça.....	324

12. BÖLÜM

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ

Giriş.....	329
Öğretmenlik Mesleğinin Ortaya ıkışı	330
Türk Toplumunda ğretmenlik Mesleğinin Gelişimi.....	337
Osmanlı Devletinde ğretmenlik Mesleği.....	338

Cumhuriyet Döneminde Öğretmenlik Mesleği.....	341
Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Strateji Belgesi.....	347
Milli Eğitim Bakanlığının Öğretmen Niteliklerini Arttırmaya Yönelik Yürürlüğe Koyduğu Bazı Politikalar.....	348
Sonuç.....	357
Okuma Parçası.....	360
Kaynakça.....	361

13. BÖLÜM

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN YAPISI VE ÖZELLİKLERİ

Giriş.....	367
Örgütsel Yapı.....	368
Mintzberg'e Göre Örgütsel Yapı.....	368
Mintzberg'e Göre Örgütsel Yapının Boyutları.....	370
Lunenburg ve Ornstein'e Göre Örgütsel Yapının Boyutları.....	372
Dikey ve Yatay Örgüt Yapısı.....	374
Türk Milli Eğitim Sisteminin Örgüt ve Yönetim Yapısı.....	376
Milli Eğitim Örgütünün Tarihsel Gelişimi.....	376
Tevhid-i Tedrisat Kanunu.....	378
İlköğretim ve Eğitim Kanunu.....	378
Milli Eğitim Temel Kanunu.....	378
Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları.....	378
Türk Milli Eğitim Sisteminin Yapısı.....	379
Örgün Eğitim.....	380
Okul Öncesi Eğitim.....	381
İlköğretim.....	381
Orta Öğretim.....	382
Özel Eğitim Hizmetleri.....	383
Yükseköğretim.....	383
Yaygın Eğitim.....	384
Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilatı.....	384
Sonuç.....	388
Okuma Parçası.....	390
Kaynakça.....	392

14. BÖLÜM

EĞİTİM VE ÖĞRENME ORTAMI OLARAK OKUL VE SINIF

Giriş.....	397
Bir Öğrenme Ortamı Olarak Sınıf.....	398

Sınıf Ortamını Tanımlayan Faktörler	399
Fiziksel Çevre.....	399
Zaman/Öğretim Yönetimi	400
Davranış Yönetimi.....	400
Öğretmen Etkinliği	400
Öğretim Hedefleriyle Uyumlu Fiziksel Alan.....	401
Fiziksel Çevrenin Boyutları	401
Mekânsal Boyut.....	401
Davranışsal Boyut	401
Öğrenme Ortamı.....	404
Öğretmen Davranışı ve Sınıf Yönetimi	405
Sınıf İçi Fiziksel Çevrenin Değişkenleri	406
Sınıf ve Teknoloji	412
Eğitim Teknolojileri	414
Covid-19 Pandemisi ve Öğrenme Ortamı	416
Pandemi ve Öğrenme-Öğretme Süreci	418
Sonuç.....	419
Okuma Parçası.....	422
Eğitim Ortamının Bir Parçası Olan Okul Bahçelerinin Önemine İlişkin Bir Hatırlatma	422
Kaynakça.....	424

15. BÖLÜM

YIRMİ BİRİNCİ YÜZYILDA EĞİTİM ALANINDAKİ YÖNELİMLER

Giriş.....	429
Arttırılmış Gerçeklik (Augmented Reality)	430
Nesnelerin İnterneti (Internet Of Things)	434
STEM'den STEAM'a Geçiş	439
Dijital Pedagoji (Dijital Pedagogy).....	444
Kişiselleştirilmiş Öğrenme (Personalized Learning).....	448
Örnek Plan	451
Süreç Değerlendirme (Formative Assessment)	454
Sürdürülebilir Liderlik (Sustainable Leadership).....	458
Büyük Veri (Big Data).....	463
Dahi Saati (Genius Hour).....	466
Sonuç.....	469
Okuma Parçası.....	471
21. Yüzyıl Becerileri	471
Kaynakça.....	475

16. BÖLÜM

EĞİTİM SİSTEMİNİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Giriş.....	483
Eğitim Sistemlerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri.....	483
Eğitim - Öğretime İlişkin Sorunlar.....	486
Müfredat.....	487
Öğrenme Ortamı ve Eğitim Araçları.....	487
Ölçme ve Değerlendirme.....	490
Fırsat ve İmkân Eşitliği.....	491
Uzaktan Eğitim.....	494
Mesleki Eğitim.....	496
Yapısal Sorunlar.....	498
Eğitim Paydaşlarına İlişkin Sorunlar.....	499
Paydaş Katılımı.....	499
Öğretmenlerin Yetiştirilmesi ve Geliştirilmesi.....	501
Yöneticilerin Yetiştirilmesi ve Geliştirilmesi.....	503
Sonuç.....	505
Okuma Parçası.....	508
Türk Eğitim Sisteminin Çıkmazları.....	508
Kaynakça.....	512
Dizin.....	519

1. BÖLÜM

EĞİTİMLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Prof. Dr. Necati CEMALOĞLU, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-7753-2222

Dr. Elif DAŞCI SÖNMEZ, Aksaray Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6029-5934

GİRİŞ

Bireyler yaşamları boyunca aynı anda veya farklı zamanlarda çeşitli eğitim durumlarının etkisi altında kalmaktadırlar. Bu etki, ister kasıtlı ve örgütlü bir yapıda olsun, ister tesadüfi bir şekilde gelişsin, bireylerin bilgi, tutum ve davranışlarında değişiklikler meydana getirmekte ve onları şekillendirmektedir. Bu yönüyle eğitim, bireylerin kişiliğinin oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunan, kişisel gelişim için gerekli olan, kültürel ve mesleki değerler sisteminin benimsenmesine ve aktif sosyal hayata uyum sağlamaya katkıda bulunan karmaşık bir süreç olarak görülebilir.

Eğitim denince ilk akla gelen kurum olan okullar, mevcut kültürün aktarıcısı mı olmalı, yoksa toplumsal değişime öncülük mü etmelidir? Bu bağlamda, “okullar ne yapar?” şeklinde bir soru, bazı ciddi kavramsal, ampirik ve politik sorunlar içermektedir (Apple, 2013). Bu noktada öncelikle, eğitimin toplumun bir parçası olduğunun farkına varmak önemlidir. Eğitim, toplumun dışında duran ya da topluma yabancı bir şey değildir. Hem kurum/kuruluşlar hem de sosyal ve kişisel ilişkiler açısından kilit bir konum ve öneme sahiptir. Eğitim, insan ile yaşam arasında adeta bir köprü niteliğindedir (Taymaz, 2019). Toplumdaki değişim ve gelişim hızı ile eş zamanlı olarak bireylerin yetiştirilmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bu gereklilik, formel ve informal iletişim yoluyla bireylerin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal özelliklerinin oluşumuna katkı sağlamanın önemini gündeme getirmektedir. Bu noktada eğitim, temel beşeri niteliklerin gelişimi için bir zorunluluk ve yaşamın daha iyi bir hale gelmesi için bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir toplumun kendi geleceğini kontrol etme girişiminin en anlamlı ve etkili yöntemi, sahip olduğu insanı yetiştirmesi, yani eğitim yoluyla toplumsal kazanım-

ların yeni nesillere aktarılması olarak ifade edilebilir. Bu bağlamda eğitim, bireylerle davranış ve anlam kazandırma etkinliğidir. Bu bölümde, öncelikle eğitim kavramı açıklanarak, örgün ve yaygın eğitim türlerine değinilmektedir. Daha sonra öğretim programı ve uygulamaları, öğrenme, özel eğitim, özel öğretim ve hizmet içi eğitim gibi temel kavramlar sırasıyla ele alınmaktadır.

EĞİTİM

Eğitim ile ilgili tarihsel süreç içerisinde yüzlerce tanım yapılmıştır ve burada tamamına yer vermek mümkün değildir. Bunun yerine, üzerinde uzlaşılan ve en çok kabul gören tanımların ortak noktalarından bahsetmek, eğitimin ne olduğuna ilişkin en sağlıklı bakış açısına ulaşmamıza katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda, eğitimin, her zaman ve her yerde gerçekteşen, hatta yaşam boyu devam eden bir süreç olduğunu söylemek mümkündür. Eğitim bir süreçtir ve bu sürece bireyin aktif olarak katılması ile gerçekteşmektedir. Böylece bireylerin anlamlı yaşantılar kazanması mümkün olmaktadır. Ancak, yaşantının gerçekteşeceği ortam, bireyin özelliklerine uygun, planlı ve düzenli bir öğrenme çevresi olarak tasarlanmalıdır (Ergün, 2015, s. 2). Bu şekilde planlı, programlı ve önceden belirlenmiş amaçlar doğrultusunda, uygun bir çevrede gerçekteştirilen etkinlikler “formel eğitim” olarak nitelendirilmektedir. Bunun yanı sıra bireyin bulunduğu ortamda kendiliğinden gelişen, istendik ya da istenmeyen yönde çıktılarına neden olabilen, sistemsiz ve denetimsiz bir şeklinde beliren “informel eğitim” durumları da söz konusudur. Okullarda önceden belirlenmiş amaçlar doğrultusunda derslerde formel eğitim gerçekteşmektedir. Ancak teneffüs zamanlarında öğretmen-öğrenci ya da öğrenci-öğrenci arasında informel eğitim süreçlerinin yaşanması da mümkündür. Yine de özellikle belirtilmediği sürece “eğitim” denildiğinde genellikle ilk akla gelen ve kastedilen, eğitim sistemleri içindeki formel eğitim süreci olmaktadır.

Toplumlar tarafından kendi eğitim sistemlerinin, toplumca gereksinim duyulan nitelikteki çıktıları üretip üretmediği, eğitim süreçlerini hangi yöntemleri kullanarak gerçekteştirdiği ve toplum genelinde eğitim imkânlarının nasıl dağıtıldığı gibi konular tartışılmaktadır. Bu tartışmalar çerçevesinde, eğitim bilimleri alanında eğitim etkinliklerinin, toplumsal, politik ve ekonomik işlevlere sahip olduğu ifade edilmektedir (Becker, 1993). Eğitim yoluyla toplumların mevcut kültürel birikiminin yeni nesillere aktarılması eğitimin *toplumsal işlevi* ile ilgilidir (Gutek, 2014). Eğitimin *politik işlevi* ülkelerin belli bir ideolojiye dayanan yönetim biçimlerine uygun vatandaş yetiştirilmesine hizmet etmektedir (Yapıcı, 2004). *Ekonomik işlevi* ise üretken ve verimli bireyler yetiştirerek, ülkelerin ekonomik sistemin ihtiyaç duyduğu insan gücünün yetiştirilmesi ile açıklanmaktadır